

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul deciziei Consiliului sătesc nr.07/20 din 05.12.2025

„Cu privire la aprobarea bugetului primăriei Rădeni pentru anul 2026 în lectura a doua”

Proiectul bugetului primăriei Radeni pentru anul 2026, și estimările pe anii 2027 -2028, a fost calculat în conformitate cu „Particularitățile privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor bugetelor locale pentru anul 2026 și a estimărilor pe anii 2027-2028 ” ,elaborate de Ministerul Finanțelor, ținându-se cont de politica statului în domeniul veniturilor și cheltuielilor bugetare , de prognozele macroeconomice și în conformitate cu Planul strategic de dezvoltare socio-economică a satului Radeni

Proiectul bugetului pentru anul 2026, și estimările pe anii 2027-2028 a fost elaborat în conformitate cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar- fiscale nr.181 din 25 iulie 2014, Legii nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, Legii nr.436-XVI din 28 decembrie 2006,privind administrația publică locală ;HG nr.561/2024 „Cu privire la elaborarea Cadrului de Cheltuieli pe termen mediu pe anii 2025-2027”.

În contextul perfecționării managementului finanțelor publice și întru implementarea Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014,elaborarea și prezentarea propunerilor la proiectul de buget pentru anul 2026 și a estimărilor pe anii 2027-2028 a fost efectuat *în cadrul noului sistem informațional automatizat „ Planificarea bugetului „ în baza:*

**Clasificației bugetare*, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.208 din 24 decembrie 2015;

**Setului metodologic privind elaborarea,aprobarea și modificarea bugetului*,aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.124 din 21 decembrie 2025.

* În conformitate cu Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030,aprobată prin HG nr.71/2023 , bugetul primăriei Radeni pentru anii 2026-2028 a fost *elaborat pe bază de programe și performanță*.

I. Venituri

În procesul elaborării proiectului de buget ,primăria s-a ghidat de prognoza principalilor indicatori macroeconomici,elaborată de Ministerul Finanțelor.

La elaborarea proiectului de buget pentru anul 2026, și a estimărilor pentru anii 2027-2028, drept călăuză au servit prevederile legislației fiscale în vigoare.

Prognoza veniturilor bugetului satesc pe anii 2026-2028 s-a efectuat reieșind din:

- prevederile legislației fiscale în vigoare;
- decizia Consiliului satesc „Cu privire la stabilirea și punerea în aplicare a cotelor concrete ale impozitelor funciar și pe bunurile imobiliare pentru anul 2025”;
- decizia Consiliului satesc „Cu privire la stabilirea și punerea în aplicare a taxelor locale pentru anul 2025”;
- analiza bazei fiscale pe fiecare tip de impozite,taxe și alte încasări la buget.

Volumul bugetului primăriei Radeni pe anul 2026 la venituri, propus spre aprobare, constituie **6130,4mii lei**

Veniturile bugetului se constituie din impozite fiscale,taxe locale,transferuri cu destinație generală și specială,mijloace colectate și alte venituri prevăzute de legislație și se formează din:

1)Venituri proprii ,

- inclusiv, defalcări,în cuantum de 100% ,de la impozitele pe venit din salariu a persoanelor fizice

2) Transferuri de la bugetul de stat;

În total veniturile bugetului primăriei pentru anul 2026 au fost estimate în sumă totală de **6130,4** mii lei, sau cu 106,9 % mai mult comparativ cu bugetul aprobat pe anul 2025 .

Pronosticul încasărilor impozitului pe venitul din salariu(111110) s-a estimat reieșind din acumulările scontate pentru anul 2025 , majorate cu indicele de majorare a fondului de remunerare a muncii pentru anii 2026 – 2027. Pentru anul 2025, se estimează încasări de la impozitul pe venitul din salariu în volum de **610,0** mii lei ,reiesind din veniturile colectate pe anul 2025,**11121 50,0 mii lei**

Avînd în vedere faptul, că conform prevederilor Legii privind finanțele publice locale, primăria va beneficia de 100 la sută din totalul veniturilor persoanelor fizice acumulate în teritoriu. Pentru anii 2026-2027 încasările din veniturile persoanelor fizice au fost estimate reieșind din indicele de majorare a fondului de remunerare a muncii pe anii respectivi, în cuantum de 9% pentru fiecare an.

Pronosticul încasărilor impozitului funciar și impozitului pe bunurile imobiliare ,efectuarea calculelor pe tipuri de încasări și înlesniri fiscale s-a efectuat în conformitate cu prevederile Titlului VI al Codului Fiscal , Legea nr.1056-XIV din 16.06.2000 pentru punerea în aplicare a Titlului VI al Codului Fiscal, Instrucțiunii Ministerului Finanțelor nr.11 din 04 septembrie 2001 „Cu privire la modul de calculare și achitare la buget a impozitelor funciar și pe bunurile imobiliare” și datele evidenței fiscale, datele serviciilor de colectare a impozitelor și taxelor locale, datele Cadastrului funciar al primăriei, Radeni, privind mărimea cotelor stabilite la impozitele pe bunurile imobiliare. La calcularea sumei impozitului pe bunurile imobiliare cu destinație locativă (art.113240), drept călăuză a servit prevederile art.280 alin (3) și art.285 alin (1) al Codului Fiscal și cota , aprobată de către Consiliul satului Radeni în marime 0.01%. Estimarea încasărilor taxei pentru patenta de întreprinzător s-a efectuat în conformitate cu prevederile Legii RM nr.93-XIV din 15 iulie 1998 „Cu privire la patenta de întreprinzător”, cu modificările și completările ulterioare. Se estimează acumulări pentru anul 2026, de la deținătorii de patente, în sumă totală de 1,0 mii lei. La calcularea impozitelor funciare, drept baza de calcul au fost luate datele din balanta funciara a Primariei, care constituie 3161,4 ha, dintre care baza impozabila constituie 1694.4 ha, inclusiv cotele cetatenilor 961.0 ha, loturile de pe linga casa 270.3 ha, pasunila si finetele 419.2 ha , bazinele acvatice 29.1 ha, rezerva primariei 24.0 ha.

Suma impozitului funciar pe art. 113110 – 113240 constituie 116,8 m.l.

Impozitul funciar de pe terenurile cu destinație agricolă (cu excepția gospodăriilor țărănești)	2,3 mii lei
Impozitul funciar da la persoane fizice cetățeni	98,1 mii lei
Impozitul pe bunurile imobiliare ale pers.juridice	1,2 mii lei.
Impozitul pe bunurile imobiliare a pers.juridice si fizice inregistrate	
In calitate de intreprinzator din valoarea estimata	2.3 mii lei.
Imp.pe bunurile imob. achitat de catre persoane fizice ,cetateni din valoarea estimată (de piață)	3,3 mii lei.
Impozitul pe bunurile imobile a persoanelor fizice	9,6 mii lei
Arendă a bazinelor acvatice pentru a.2026 constituie	30.5 miile lei
Arenda terenurilor cu destinatie agricola	100,0 m.lei
Taxa pentru amenajarea teritoriului	4,0 mii lei
Taxa pentru amplasarea obiectelor de comert	40,5 mii lei
Taxa pentru solubrizare	25,0 mii lei
Alte venituri	2,0 mii lei
Calcululele altor impozite,taxe și încasări s-a efectuat pe baza cotelor și tarifelor stabilite, contractelor încheiate (veniturile din darea în locațiune/arendă a bunurilor proprietății publice),	

analizei încasărilor pe un șir de ani .La calcularea taxelor locale s-au aplicat taxele prevăzute în anexa la Titlul VII al Codului Fiscal „Taxele Locale”, si decizia consiliului comunal „Cu privire la stabilirea și punerea în aplicare a taxelor locale pentru anul 2025 ”.Încasările estimate din perceperea taxelor locale în anul 2025 , constituie 41.0.m.l. Veniturile colectate din prestarea serviciilor contra plată, de către instituțiile subordonate primăriei, au fost estimate pe fiecare instituție și pe fiecare tip de încasări în parte, inclusiv;

Executivul si serviciile de suport	-	25.0 mii lei
Gradinita de copii Radeni	-	90.0 mii lei
Amenajarea teritoriului		15,0 mii lei
Amenajarea (aprovizionarea cu apa)	-	170.0 mii lei

și vor constitui în anul 2026 – **300,0. mii lei**,

Volumul transferurilor cu destinație generală au fost calculate pe bază de formulă, luându-se în calcul execuția bugetului din anul 2025.Pentru primăria satului transferurile cu destinație generală vor constitui : în anul **2026-1828,7** mii lei;în anul 2027- **2021,5** mii lei;în anul 2028- **2270,4**mii le lei

Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat se vor aloca pentru finanțarea învățământului preșcolar vor constitui:în anul 2026 **2084,7 mii lei** ; în anul 2027 **2095,3 mii lei** ; în anul 2028- **2106,3mii lei**.

Transferuri curente cu destinatie generala **377,9 mii lei** în anul 2026, anul 2027 **398,7 mii lei**, în anul 2028 **416,7 mii lei**

II.Cheltuieli

Volumul bugetului Primăriei Radeni la cheltuieli a fost calculat , ținându-se cont de cheltuielile efective curente scontate pe fiecare instituție și pe fiecare articol și alineat de cheltuieli în parte. Se estimează un volum de cheltuieli în mărime de **5431,1 mii lei** La estimarea cheltuielilor aferente proiectului de buget pe anul 2026, și estimărilor pe anii 2027-2028, s-a ținut cont de următoarele particularități generale:

- actele normative și legislative,strategiile și programele, care reglementează activitatea autorităților publice locale și a ramurilor (domeniilor) respective;
- actele legislative și normative care reglementează aspectele referitoare la remunerarea muncii;
- volumul veniturilor colectate de primărie;
Cotele contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat obligatorii 29%(statele de personal, normele de alimentație, materiale didactice,medicamente,și alte cheltuieli.
- cotele primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 9% la sută din fondul de retribuire a muncii;

Proiectul bugetului primăriei satului Radeni pe anii 2026-2028 a fost elaborat pe bază de programe și performanță(BPP). Implementarea bugetării pe bază de programe și performanță are drept obiectiv eficientizarea cheltuielilor publice,prin crearea unei legături directe dintre cheltuielile bugetare și rezultatele obținute din implementarea programelor bugetare,precum și realocarea resurselor disponibile pentru prioritățile comunicății.

Identificarea grupelor funcționale noi,programelor și a sub-programelor primăriei s-a efectuat în conformitate cu noua Clasificație bugetară, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.208 din 24 decembrie 2015.Astfel , au fost identificate

4 Grupe funcționale și 9 Programe ,inclusiv:

Grupa funcțională 01 – Servicii de stat cu destinație generală (2067,5 mii lei);

Grupa funcțională 06 – Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale (330.0mii lei);

Dezvoltarea drumurilor 377,9 mii lei

Grupa funcțională 08 – Cultura,sport,tineret,culte și odihna (425,0mii lei);

Grupa funcțională 09- Învățămînt (2179,7.mii lei)

Protectia sociala (16.0mii lei)

Bugetarea pe programe reprezintă o metodă de prezentare și fundamentare a bugetului,avînd la bază programe cu scopuri,obiective și indicatori de evaluare a performanței acestora la toate etapele procesului bugetar.

Orice program cuprinde o descriere succintă care oferă o informație generală și explicații despre scopul ,obiectivele și indicatorii de performanță,care au fost stabilite la nivelul subprogramelor.

Programul 03 - Executivul și serviciile de suport, cu un cost total de **2067,5** mii lei, include: Aparatul primarului ,contabilitatea centralizată , gospodăria primăriei,alte cheltuieli.

Programul 08 – Domenii generale de Stat , prevede administrarea Fondului de rezervă , care a fost estimat în cuantum de 0,1 % din volumul bugetului la cheltuieli, și constituie **35.0** mii lei.

Programul 75- Dezvoltarea gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale cuprinde 3 subprograme importante care au ca scop: asigurarea creșterii calității vieții cetățenilor comunei prin asigurarea unui sat curat și amenajat,unui sat cu străzi iluminate și unui sat în care toți cetățenii să aibă acces la rețelele de apă .Întru realizarea scopului propus, s-au identificat un șir de obiective cum ar fi extinderea rețelelor de iluminat public;extinderea rețelelor de apă și majorarea numărului de consumatori la rețeau de apa. Reparatia drumurilor comunale

Costul total al **programului 75 -dezvoltarea gospodăriei de locuințe și serviciilor comunale** , constituie **410.0**mii lei, și urmează să fie direcționat la implementarea următoarelor activități :

- 1) amenajarea teritoriului - **140**mii lei;
- 2) Aprovizionare cu apă – **190,0** mii lei
3. Iluminarea stradala **80.0**mii lei

Programul 85-cultura,culte și odihna ,include 2 activități- servicii de bibliotecă; activitatea casei de cultură .Costul total al programului constituie **425**mii lei.inclusiv pentru

Biblioteca **-147,4** mii lei.

Caminul cultural **-286,8** mii lei

Programul 86- Tineret și sport cuprinde 2 activități,inclusiv: activități sportive și activități pentru tineret; Costul total al programului constituie **50,0** mii lei.

Programul 88- Învățămînt prevede activitatea grădiniței **2192,7 mii lei**, care este finanțată din contul transferurilor cu destinație specială.si constituie . m.lei si venituri colectate in suma de **90.0** m.l.(plata parintilor) Volumul bugetului pe institutia prescolara pe anul 2026 nu este indeajuns pentru functionarea institutiei in anul 2026 iclusiv la alimentatia copiilor pe anul 2026 se preconizaza numarul de copii mediu de frecventare a copiilor 41 de copii. x 167 zile x 43,7 lei pe zi = 299,2 mii lei diferența 299,2mii lei-267,8mii lei =31,4 mii lei. Gaze necesar anual 233.0 mii lei -160.0 mii lei diferența 73,0 mii lei,reparații curente necesar 50,0 mii lei diferența -30,0 mii lei În grupe este necesară reparație curentă.

Retribuirea muncii În legătură cu aceia că sau mărit ștatele de personal comform Ordinului nr 122/2025 al Ministerului Finanțelor și Cercetării al Republicii Moldova la grădiniță sau mărit numărul de unități cu 2,85 unități. Calculul pe anul 2026 la salariu lunar este de 118,8 mii lei X12 luni=1425.6mii lei ,premiul anual 38,5mii lei Total Salariu 1464,1mii lei diferența 1464,1- 1208,0=256,1 mii lei.

Contribuții de asigurări sociale necesar 424,7 mii lei-350,9mii lei =73,8 mii lei.

Total necesar adăugător la proiect	211180	256,1 mii lei
	212100	73,8 mii lei
	222120	73,0 mii lei
	333110	31,4 mii lei
	337110	30,0 mii lei
Total		464,3mii lei

Bugetul pentru anul 2026 este un buget auster, și pentru soluționarea multiplelor probleme prioritare, stabilite în Planul Strategic de dezvoltare socio-economică a primăriei Radeni pe anii 2022-2027, care necesită surse financiare majore, este necesară o colaborare mai activă și constructivă din partea consilierilor locali, agenților economici din teritoriu și a membrilor comunității.

Primarul satului

Ion Roșca

Ex. Elena Pălitu, contabilă-șefă
Tel. 0244/31238